

Musik på Lilleskolen i Odense

Fagbeskrivelse

Hvorfor musik?

Når børnene starter i skolen, bruger de sanserne konstant. De suger alt til sig. De ser alt, hører alt, og er faktisk også i stand til at udtrykke sig musisk. De tegner, maler, danser, dramatiserer, fortæller og synger.

Vi skal som skole sørge for, at børnene bevarer og udvikler denne evne.

Vi ønsker, at vores børn skal kunne udtrykke sig ved hjælp af musikken, og dermed have endnu et sprog. Musikken udtrykker det, der ikke kan siges med ord og billeder.

Musik er følelser. Der er intet, der kan få os til at le og græde som musik. Musikken rører ved vores inderste kerne. Det første vi husker, er lyden af ens mors hjerteslag, hendes puls og de sange, hun sang, da vi lå derinde i hendes liv. Det sidste vi husker, når vi er blevet gamle, er barndommens sange og rytmer. Det er en del af vores inderste sjæl.

Peter Bastian taler i bogen ”Ind i musikken” om *mental veloplagthed*. Man bliver mentalt veloplagt af at skabe, og han mener, at de fag, hvor børnene har mulighed for at skabe, skal opprioriteres, da de bliver nødvendige i et samfund, der er så foranderligt som vores, og hvor presset på den enkelte ofte er stort. Han nævner ligeledes en undersøgelse fra Ungarn, der viser, at børn der beskæftigede sig med de musiske fag, havde en langt højere indlæringshastighed end de børn, der ikke var musisk skabende.

I bund og grund handler det om at give barnet mulighed for at udvikle sig både intellektuelt, socialt og følelsesmæssigt. Det skal have mod og styrke til at give sig i kast med livet.

Musik er en stor del af vores liv. Vi hører musik hver dag. Musikken er fyldt med mere eller mindre lydige budskaber, og vores elever må lære at tage kritisk stilling til det, de hører.

I Folkeskolens faghæfte 7 om musik står der:

” Formålet med undervisningen i musik er, at eleverne udvikler deres evne til at opleve musik og til at udtrykke sig i og om musik. Undervisningen skal bibringe dem forudsætninger for livslang og aktiv deltagelse i musiklivet og for selvstændigt at kunne forholde sig til samfundets mangeartede musiktilbud.

Stk.2. Gennem aktiv og skabende beskæftigelse med musik skal undervisningen medvirke til elevernes følelsesmæssige og intellektuelle udvikling, udvikling af koncentration og motorik samt øge deres forståelse af sig selv som en del af et fællesskab.

Stk.3. Undervisningen skal fremme elevernes forståelse af dansk og udenlandsk musiktradition som en del af kulturlivet, dels således som den indgår i det aktuelle samfundsliv, dels i dens historiske perspektiv.”

Det kan ikke siges meget flottere.

Vi ønsker, at musikken skal være en del af skolens hverdag. Det er bl.a. i musikken, vi kan mødes på tværs af alder og køn. Det er bl.a. her, vi kan opleve fællesskabet.

Vi vil på de næste sider beskrive, hvordan undervisningen i musik foregår på Lilleskolen i Odense. Der er obligatorisk musik fra børnehaveklassen til og med 6. klasse i 2 x 5 kvarter om ugen. I overbygningen har man mulighed for at vælge musik som linjefag, ligeledes 2 x 5 kvarter om ugen. Linjeholdet består af elever fra 7., 8. og 9. klasse.

Sang

At synge frigiver positiv energi. Når vi synger sammen, får vi følelsen af samhørighed og fællesskab.

Sangene fortæller meget om et lands kultur. Eleverne skal have et godt kendskab til både den danske og den udenlandske sangtradition.

Eleverne skal synge sammen og alene. Eleverne skal have mulighed for at dyrke stemmen som deres instrument og skal have undervisning i stemmebrug og sangtræning.

Det er vigtigt, at eleverne oplever, at der er forskellige måder at synge på, og det er vigtigt, at de oplever, hvordan man kan udtrykke sig gennem sang.

Der arbejdes med et varieret sangrepertoire inden for den rytmiske sang, folkevisen, salmer, børnesange, historiske sange, kanons, m.m.

Indskoling.

Det tilstræbes, at eleverne lærer mindst 10 sange udenad. Det er ofte en fordel at kunne sangene udenad, da det gør det nemmere at få fokus på stemmen. Der arbejdes med teksterne. Vi oparbejder et fælles repertoire for hele skolen.

Alle prøver at synge solo. Elever skal kunne udfolde sig frit, og der skal være en stemning i klassen, der gør det trygt og godt at bruge stemmen alene og sammen med andre. Der arbejdes med intonation og med at kunne ramme en bestemt tone. Det vigtigste på trinnet er, at sangglæden bevares hos både drenge og piger.

Mellemtrinnet

Repertoiret udvides. Der arbejdes med lette flerstemmige sange. Alle opfordres til at prøve solistrollen, med det er ikke et krav. Det er nu, de, der ønsker at udvikle stemmen som deres instrument, dukker op, og de udvikler solosangen. Det er på mellemtrinnet, drengene plejer at stå af, så vi må fortsat sørge for, at de oplever glæden ved at synge sammen med andre.

Linjeholdet

Der arbejdes en del med den flerstemmige sang, både når der laves kor til sammenspil, og når hele holdet synger.

Lejrbålstraditionen vedligeholdes. Eleverne skiftes til at have en sang med, som vi synger i starten af timen, og de skiftes til at akkompagnere.

Der arbejdes med sangtræning og stemmepleje. Vi arbejder med at få kraft og styrke i stemmerne. Det er meget vigtigt at kunne bruge stemmen rigtigt. Mange teenagere har problemer med at trække vejret rigtigt og har derfor også svært ved at have luft nok til at synge igennem. Samtidig er det også en tid, hvor man er genert og sårbar. Vi er meget opmærksomme på, at stemningen i lokalet skal være positiv og tryk, og det skal eksempelvis være ok at komme til at synge forkert.

Dans, bevægelse og rytme.

Musik er også bevægelse. Musik kan ikke bare høres, den kan mærkes. Pulsen går direkte ind og påvirker os. Bevidst eller ubevidst bevæger vi os til musikken.

I gamle dage var kædedansen en vigtig social ting, når folk mødtes. Sangen var den gode fortælling, og den fælles bevægelse var med til at holde fælles puls og med til at styrke samhørigheden. Vi vil godt have, at vores elever kender til de gamle danske dansetraditioner.

Sanglegen skal dyrkes. Det er gamle traditioner, der går i glemmebogen, hvis vi ikke sørger for at holde liv i dem. At kunne synge og danse på samme tid er noget, der skal trænes. Det udvikler i høj grad evnen til at koncentrere sig og til at holde en rytme.

Eleverne skal have kendskab til nyere danseformer og musikgenrer.

For at kunne spille musik må man være i stand til at holde en rytme. Det er grundformen, hjerteslaget i musikken. Det læres gennem dansen og arbejdet med rytmeinstrumenter og puls.

Indskolingen

I indskolingen er sanglegen i centrum. Det er målet, at eleverne kan mindst 10 sanglege, inden de forlader 3. klasse.

Der arbejdes med kendte og enkle traditionelle danse som f.eks. kædedans og tospring og med improviserede danse.

Der arbejdes med enkle rytmer ved hjælp af rim, remser, klap, tramp, råb og enkle rytmeinstrumenter. Eleverne skal have forståelse for rytmiske strukturer og deres periodefølelse udvikles. At kunne klappe på 2 og 4 i en takt er ikke nødvendigvis noget, man bare kan. Det skal trænes.

Mellemtrinnet

Der arbejdes med de mere komplicerede traditionelle danse, som f.eks. trespring og sværere turdans. De moderne danseformer afprøves i samarbejde med skolens danselærer.

Rytmearbejdet fra indskolingen fortsættes og udvikles. Forskellige trommer tages i brug og eleverne præsenteres for forskellige slag-teknikker. Der fokuseres på at bevidstgøre eleverne om hvad rytme er – rytmisk notation tages i brug og udvikles gennem forløbet.

Linjeholdet.

Danse fra indskoling og mellemtrin vedligeholdes og udvikles, herunder både den traditionelle dans og de moderne danseformer.

Der arbejdes med etniske rytmer og rytmisk improvisation, og spil på djembe og congas udvikles.

Instrumentalspil

I de første skoleår afprøves forskellige instrumenter. Det kan f.eks. være trommer, guitar, klaver, bas og forskellige rytmeinstrumenter. Alle er i gang på mindst et. Først senere i forløbet lægger børnene sig mere fast på et enkelt instrument, som også kan være sang.

At lære at spille et instrument er en faglig disciplin, der kræver stor koncentration. Der skal øves i skolen og hjemme. Det er et arbejde, der skal tages lige så seriøst, som at lære en disciplin i f. eks. matematik. Eleverne opfordres til at benytte musikskolen eller ungdomsskolen for at få mere direkte og individuel undervisning.

Indskolingen

Instrumenterne introduceres. Eleverne får mulighed for at prøve flere instrumenter og har i forløbet mindst et instrumentalkursus kørende.

De små opfordres til at bede om hjælp hos de større elever i pauserne. I fritidsordningen arbejdes der også med musikken. Musikhuset er åbent, og der er mulighed for at gå derover med en af de voksne ind imellem.

Mellemtrinnet

Eleverne arbejder videre på de forskellige instrumenter. Det er ofte i løbet af tiden på mellemtrinnet, at eleverne vælger hovedinstrument – altså beslutter sig for, hvilket instrument de i særlig grad vil dyrke. Dette valg støttes og elevernes kunnen udvikles. Musikhuset bruges flittigt i pauserne og efter skoletid.

Linjeholdet.

Eleverne støttes i udviklingen af hovedinstrumentet. De udfordres og opfordres til at prøve solistrollen. Der arbejdes med klaverets struktur. Alle skal lære at spille enkle akkorder på klaveret. Hvis man på et tidspunkt vil videre med musikken, kommer man ikke uden om klaveret. Eleverne opfordres kraftigt til at få undervisning på deres instrument uden for skoletid.

Sammenspil

Børnene stifter bekendtskab med forskellige genrer, men når vi spiller sammen, er det hovedsaglig rytmisk musik.

At spille musik sammen kan være berusende, når det virker. Og det gør det, når alle er i stand til at lytte til hinanden, når de enkelte elementer i musikken bliver til enhed, når man mærker, at alle er afhængige af hinanden, når man mærker, at man skaber noget sammen.

Kodeordene er: Disciplin, lyst, engagement.

Indskolingen

På dette trin er børnene meget fokuseret på sig selv, og det de selv skal præstere. Undervisningen koncentrerer sig om at lære dem at spille sammen på en ordentlig måde. Det vil sige en måde, hvor alle har mulighed for at blive hørt, og hvor man lærer at tage hensyn og lytte til hinanden.

Mellemtrinnet

Der trænes i at lytte og give plads. Der er ikke meget ved et orkester med mange solister, der kæmper om førstepladsen. Det er vigtigt at eleverne opdager, at uanset om man har en stor eller mindre rolle i et nummer, er man en vigtig brik i helhedsindtrykket. Hvis tamburinen eksempelvis sløser med sit arbejde eller holder op med at spille, sker der noget med hele orkestret.

Linjeholdet

Sammenspillet udvikles. Eleverne skal øves i at have disciplin til at kunne spille alene i musikhuset uden en lærer. De skal på skift kunne være ”lokomotiv” i bandet.

Elever er på skift solister. Vi arbejder med improvisation.

Scenepraksis

Der er mindst to koncerter om året på skolen. De foregår, når vi holder julefest og sommerfest. Koncerterne er udtryk for, hvad vi har arbejdet med i musikhuset. Herudover laver overbygningen musical en gang om året.

Det er ved koncerterne, at eleverne for alvor mærker følelsen af at ”lykkes”. De udtrykker sig. Det hele går op i en højere enhed. De kommunikerer med publikum og med hinanden. Der er nogen, der tager imod og giver respons. De oplever magien og er næsten ”høje” bagefter.

Eleverne prøver at give koncerter både i ”det beskyttede miljø” og ”det ubeskyttede miljø”. Det vil sige på skolen og uden for skolen. Der er nemlig stor forskel på at spille for dem, der på forhånd er positivt indstillet, og så for dem man ikke kender på forhånd. Som orkester skal man helst kunne ”fange” begge grupper.

Det giver seriøsitet i det daglige arbejde at arbejde hen imod en optræden.

Indskolingen

Eleverne spiller mindst to årlige koncerter på skolen, samt optræder på morgensamlinger o.l. Der arbejdes med generthed og med at undgå at få sceneskræk. At stille sig op på en scene og spille eller synge kan være ret grænseoverskridende. Det er ikke noget, man bare gør. I arbejdet i klassen er det vigtigt at lære børnene at have stor respekt for det arbejde, hver enkelt laver. Det at præsentere et nummer til en koncert kan for nogen være lige så svært, som at synge en sang.

Mellemtrinnet

Arbejdet fra indskolingen fortsætter. Elevernes øgede blufærdighed fører ofte et krav med sig (fra deres side) om at udførelsen til koncerterne skal være noget nær perfekt. Der arbejdes med denne opfattelse af ”det perfekte”. Eleverne gøres bevidste om, at det de laver, ikke direkte kan sammenlignes med professionel musikudøvelse. På den anden side stræber vi selvfølgelig efter at opnå det bedste resultat. Vi snakker om det evige valg mellem det musikalsk set optimale og det pædagogisk set mest korrekte – enhver skal have chancen for at spille på trommesæt, også selvom det ikke nødvendigvis bliver musikalsk ”perfekt”. Seriøsitet, vilje og koncentration er nøgleord.

Linjeholdet

Eleverne spiller to koncerter samt en musical på skolen. Hvert år spiller de til Lilleskolernes musik- og teaterfestival, som er en festival, hvor børn og unge fra landets Lilleskoler mødes for at spille musik og teater i 3 dage. Derudover kan der være koncerter for andre skoler m.m.

Der arbejdes en del med at kunne stå frem og synge eller spille for de andre. Når et nummer arbejdes igennem, kan vi f.eks. arbejde med de enkelte instrumenter og sangere, mens resten lytter.

Formidling

Vi arbejder med formidling af musik. ”Veteraner” lærer begyndere at spille eller synge et nummer. Eleverne præsenterer en kunstner eller et band for resten af klassen. At kunne formidle viden giver selvtillid. Det er en god fornemmelse at vide noget, som andre kan få glæde af. Eleverne trænes i at tage hinanden seriøst. Det er i orden at være god til noget og at være stolt af det.

Indskolingen

Når en elev f.eks. efter møje og besvær har lært en akkord på guitaren, vises det for de andre guitarister. Det er vigtigt, at alle får prøvet, så det ikke bare er de dygtigste elever, der trækkes frem. Eleverne inviteres til at følge et forløb på linjeholdet. Hvordan bliver eksempelvis en musical til? De små har stor glæde af at se de store arbejde.

Mellemtrinnet

Eleverne hjælper hinanden i musikhuset. Er der f.eks. en dygtig guitarist i klassen, udnyttes det selvfølgelig, således at han eller hun kan lære fra sig til de mindre erfarne. Vi snakker om, at det

også er en måde for den erfarne elev at blive bedre på, at udvikle sit spil og sin bevidsthed omkring det.

I klasselokalet skiftes eleverne i perioder til at præsentere et band eller en kunstner for resten af klassen.

Linjeholdet

Eleverne fra 9. klasse, de der har linjefag på 3. år, vælger et nummer, som de arrangerer. De underviser herefter en klasse fra indskoling eller mellemtrin i at spille nummeret. Arrangementet nedskrives og afleveres og er en del af grundlaget for den afsluttende bedømmelse af eleverne i slutningen af skoleåret.

Linjeholdet står for morgensamlingen et par gange om året.

Lyd

Der arbejdes i hele forløbet med lyden. Er trommerne for høje i forhold til guitaren? Hvordan får vi sangen mere frem? Hvordan fungerer forstærkere og sanganlæg? Det er en stor del af musikken, når man vælger at spille med strøm på. Det er vigtigt på grund af helhedsindtrykket, men i sandhed også for at beskytte ørerne.

Indskolingen

Eleverne introduceres til ”lydmandsfaget” og alle lærer at klargøre deres eget instrument.

Mellemtrinnet

Her læres finesser i forhold til klargøring af eget instrument. F.eks. guitarlyd, forskellige lyde på keyboard m.m.

Linjeholdet

Her lærer man at sætte hele udstyret til og være bevidst om, hvordan det står bedst, så det giver den optimale lyd. De der har lyst får elementært kendskab til PA-anlæg. Eleverne skiftes til at være den, der lytter og retter til. Høj musik er ikke nødvendigvis god musik. Vi gør også noget ud af at fortælle eleverne, hvordan de undgår at ødelægge deres hørelse. Tinitus er et problem for mange musikere. Det skal det helst ikke blive for vores elever.

Musikhistorie og genrekendskab.

Eleverne gøres bekendt med den rytmiske musiks historie fra folkemusik og blues til sving, jazz, rock’n’roll, pop, punk m.m. Forskellige årtier gennemgås. Hvad sker der i musikken, og hvorfor sker det? Hvordan afspejler musikken det samfund, den bliver til i?

Eleverne skal have kendskab til den klassiske musik for at kunne se, hvordan eksempelvis den harmonik, vi bruger i dag, har sine rødder der. De skal også vide noget om musikkens funktion til forskellige tider.

Dansk musikhistorie, den danske folkemusik er en del af vores kulturarv. Vi gennemgår både musik, instrumenter, sang, historier og danse.

Indskolingen

Musikhistoriske instrumenter gennemgås. Der arbejdes med historien gennem samtale og lytten til eksempler. Eleverne får kendskab til vikingernes og middelalderens musik. Folkemusikken introduceres via dansen og sangen.

Mellemtrinnet.

Den klassiske musik introduceres – primært gennem lytteoplevelser. Der arbejdes med den rytmiske musiks historie. Bluesmusikken gennemgås, og der arbejdes i dybden med et årti, som eleverne er med til at vælge.

Linjeholdet.

Eleverne får almindende kendskab til den europæiske klassiske musik, musikkens oprindelse og den etniske musik.

Vi arbejder med den danske og den amerikanske folkemusik, ligesom den latinamerikanske musik introduceres. I forbindelse med arbejdet med folkemusikken har vi et samarbejde med konservatoriets folkemusiklinje. Studerende herfra kommer ud og arbejder med linjeholdet en enkelt dag eller to, og vi besøger dem på konservatoriet.

I forbindelse med rejser arbejder vi med det pågældende lands musiktraditioner. På rejserne har vi linjefagsdag. Her kan musikholdet besøge musikskoler, gå til koncerter m.m.

Vi går i dybden med mindst et årti hvert år, som vi vælger i fællesskab.

Vi tilstræber at komme til en klassisk koncert i Odense Musikhus en gang om året.

Musikanalyse

At analysere et stykke musik er at kunne høre de forskellige elementer i musikken. Det er at kunne skelne de forskellige instrumenter og at kunne høre, hvordan musikken er bygget op. Det er at kunne bestemme rytme, genre og skabelsesperiode. Det er også at kunne høre stemninger i musikken og at se på teksten og dens betydning.

Indskolingen

Eleverne lytter til musikeksempler og snakker om instrumentering og stemninger i musikken. Det kan også gøres med løsning af musikquiz.

Mellemtrinnet

Arbejdet fortsættes, men forskellige musiktermer introduceres. Der tales om arrangement, intro, outro, A-stykker, B-stykker, akkordgang mm. Der arbejdes med dur/mol harmonik i forhold til stemning i musikken. Instrumentering, genrer, tekst o.l. er også en vigtig del af analysen.

Der veksles mellem den rene analyse og den mere intuitive form, som f.eks. kan komme til udtryk ved at male et billede til et stykke musik e.l.

Linjeholdet

Arbejdet fra tidligere fortsættes. Der øves i at kunne høre akkordskift og modulationer. Der laves akkordskemaer, og vi ser på tonal kadence.

Musikkens stemning analyseres. Vi taler om, hvilke budskaber der er i musikken, og hvad den siger om tiden.

Komposition og tekstskrivning.

Det er, når vi komponerer musik, at vi for alvor er skabende. Det er især her, vi får mulighed for at udtrykke tanker og følelser ved hjælp af musikken. Det er også her, vi får brug den teori, vi har lært. Elever arbejder også med egne udgaver/fortolkninger af kendte numre. Der arbejdes hele tiden med det personlige udtryk frem for ren reproduktion.

I en sang hænger tekst og musik uløseligt sammen. Teksten skal understøtte musikken og omvendt. Vi arbejder med at skrive nye tekster til kendt musik og ny musik til kendte tekster.

Indskolingen

Der arbejdes med hjemmelavede rim og remser. Der komponeres ekstra vers til kendte børnesange, hvor stemning og stil skal passe. Der komponeres små enkle toneforløb, ligesom det også gerne sker, at eleverne skaber helt ny musik.

Mellemtrinnet

Der arbejdes især med fortolkning af kendte numre og arrangement. Eleverne skal opnå forståelse for, at det er fuldt gyldigt at fortolke et kendt nummer. At deres version på alle måder er lige så meget "værd" som en hvilken som helst anden version. Og at målet ikke er at få det til at "lyde som på pladen" – for vi er ikke professionelle musikere, og målet er ikke en perfekt kopi.

Linjeholdet

Der komponeres musik til en musical hvert år. Vi laver ny musik til gamle tekster og omvendt, og vi skaber helt ny musik. Der arbejdes bevidst med de teoretiske elementer i kompositionen. Det være sig akkordopbygning, tonal kadence og kvintcirkel.

Almen musikteori

Almen musikteori indeholder rytmik, harmonik, nodelære, akkordopbygning og hørelære.

Hvis man på noget tidspunkt vil videre med musikken, er det nødvendigt, at man har beskæftiget sig med denne del af musikteorien.

Det er ikke vores mål, at eleverne skal kunne spille efter noder, når de er færdige. Målet er, at noderne kan være en støtte for dem, at de f.eks. kan læse og nedskrive en enkel rytme, at de kan se hvilken toneart en melodi er nedskrevet i, at de ved hvad forskellen er på en G-nøgle og en F-nøgle. Vi træner evnen til at høre intervaller, akkordskift, dur/mol, 7er-akkorder m.m.

Indskolingen

I indskolingens arbejdes mest på øret. De små lærer at lytte til, hvornår en tone går op og ned. Det illustreres ved hjælp af en tonetrappe, eller ved at læreren viser det med håndtegn. De ser, hvad en node er, hvad en G-nøgle er og er som oftest meget optaget af blot at tegne dem.

Mellemtrinnet

Hovedområderne på mellemtrinnet er toner og rytmer. Under toner kommer harmonik og akkorder, og naturligvis en grundlæggende introduktion til nodesystemet.

I rytmedelen arbejdes med elevernes bevidsthed om rytmer. Der er tæt samspil mellem teori og praksis – rytmer noteres på tavlen og klappes derefter på klassen eller omvendt. Der lægges vægt

på, at det teoretiske grundlag er vigtigt, og at det skal være noget, der kan bruges til noget, når man står i musiklokalet og skal spille sammen.

Linjeholdet

Der arbejdes med kvintcirkel, tonal kadence hovedsagelig i forbindelse med komposition. Dette for at eleverne med det samme kan se, hvad det kan bruges til. Vi arbejder med opbygning af tre- og firklange. Her bruges klaveret meget til at tydeliggøre strukturen i akkorderne. Alle skal kunne finde frem til en given akkord på klaveret.

Der arbejdes med nedskrivning af rytmer. Vi spiller på trommer efter det nedskrevne eller stomper. Eleverne trænes i at kunne høre akkordskift og i at bestemme intervaller.

Eleverne arbejder med at kunne bestemme toneart ud fra et partitur.

Udtalelse

Når linjeholdet afslutter deres forløb efter 9. klasse, får de en udtalelse på deres eksamensbevis. Der gives ikke karakter, og der er ikke nogen eksamen, men udtalelsen fortæller, hvad eleven er blevet undervist i, hvordan vedkommende har deltaget, og hvilken udvikling der er sket.